

ΚΑΘΑΙΡΕΣΗ ΔΗΜΑΡΧΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Διακήρυξη 12 (2025), 27.3.2025

48^η Σύνοδος Ολομελείας

Κογκρέσο Τοπικών και Περιφερειακών Αρχών

του Συμβουλίου της Ευρώπης

1. Το Κογκρέσο αναφέρεται στις εθνικές αρχές της Τουρκίας, ενός από τα ιδρυτικά μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, που επαναδεσμεύτηκε στις αρχές των οποίων υπεραμύνεται το Συμβούλιο της Ευρώπης, μέσω της Διακήρυξης του Ρέικιαβικ (2023). Η Διακήρυξη υιοθετήθηκε από όλα τα κράτη μέλη και εμπεριέχει στο Παράρτημα III «τις Αρχές του Ρέικιαβικ για τη Δημοκρατία» που εφαρμόζονται σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης και όλα τα κράτη: «θα ανταποκριθούμε στις υποχρεώσεις μας που προέρχονται από το διεθνές δίκαιο. Θα δράσουμε προληπτικά και θα αντισταθούμε στη δημοκρατική διολίσθηση στην ήπειρό μας ... ενδυναμώνοντας τις κοινές δεσμεύσεις μας ως κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης»
2. Το Κογκρέσο εκφράζει τη βαθιά του ανησυχία για τα ξεκάθαρα σημάδια υποτίμησης των συνθηκών εργασίας των τοπικά και περιφερειακά αιρετών εκπροσώπων και την αποδυνάμωση των βασικών ελευθεριών και του κράτους δικαίου στην Τουρκία, όπως σηματοδοτείται από τις καθαιρέσεις, τις συλλήψεις και τις διώξεις δημάρχων της αντιπολίτευσης, με την επίκληση της τρομοκρατίας και της διαφθοράς. Το Κογκρέσο επανειλημμένα καταδίκασε την πρακτική της καθάρσεως δημάρχων και τον διορισμό εντεταλμένων (trustees) από το 2016, προσκαλώντας για την κατάργησή της, καθώς αυτή αντιτίθεται στον Ευρωπαϊκό Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας, που επικυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη του ΣτΕ, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας από το 1992.
3. Στις 19 Μαρτίου 2025 ο Εκρέμ Ιμάμογλου, Δήμαρχος του Μητροπολιτικού Δήμου της Κωνσταντινούπολης και Πρόεδρος της Ένωσης Δημων Τουρκίας (UMT) συνελήφθη μαζί με ακόμα 106 άτομα, συμπεριλαμβανομένων των δημάρχων των περιοχών Sisli, Beylikduzu και άλλων τοπικά αιρετών εκπροσώπων, καθώς και δημοσιογράφων και επιχειρηματιών. Νωρίτερα το

2025 οι αντιδήμαρχοι των περιοχών Kartal και Atasehir, του δήμου Κωνσταντινούπολης είχαν επίσης συλληφθεί μαζί με άλλους επισήμους.

4. Αντιδρώντας στην προφυλάκιση του Δημάρχου Ιμάμογλου, το Κογκρέσο καταδικάζει απερίφραστα την σύλληψή του στις 19 Μαρτίου και αντιλαμβάνεται ότι η υπόθεσή του ενέχει όλα τα στοιχεία άσκησης πολιτικής πίεσης σε ένα πρόσωπο που θεωρείται από τους βασικούς υποψηφίους των επερχόμενων προεδρικών εκλογών. Σε τρεις ξεχωριστές εκλογικές διαδικασίες, τις οποίες παρακολούθησε επίσημη αντιπροσωπεία του Κογκρέσου, οι πολίτες της Κωνσταντινούπολης εξέλεξαν δημοκρατικά τον κ. Ιμάμογλου. Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και ενώ η ελευθερία έκφρασης είναι σημαντική για τον καθένα, είναι ακόμα ουσιωδέστερη για τους δημοκρατικά εκλεγμένους εκπροσώπους, κυρίως δε όταν αυτοί προέρχονται από την αντιπολίτευση. Εκπροσωπούν το εκλογικό σώμα, εστιάζουν την προσοχή στις ανησυχία αυτού και υπερασπίζονται τα συμφέροντα του.
5. Το Κογκρέσο θεωρεί ότι η ασίγαστη εκστρατεία νομικών οχλήσεων, στοχευμένων προς τον κ. Ιμάμογλου, ήδη από την πρώτη του εκλογή το 2019 και αυξανόμενα μέχρι το 2022, χρησιμοποιήθηκε για να περιορίσει το δικαίωμά του να θέσει υποψηφιότητα στις εκλογές. Με αποκορύφωμα την ξαφνική ακύρωση του πανεπιστημιακού του πτυχίου μετά τις 18 Μαρτίου 2025, μίας εκ των προϋποθέσεων συμμετοχής σε προεδρικές εκλογές, καθώς και την σύλληψή του στις 19 Μαρτίου 2025, μόλις τέσσερις ημέρες πριν από τις προκαταρκτικές προεδρικές εκλογές του κόμματος του (CHP) και βασικού κόμματος αντιπολίτευσης, γεγονότα που προκαλούν ιδιαίτερη ανησυχία. Στις 23 Μαρτίου, ο κ. Ιμάμογλου προφυλακίστηκε με την κατηγορία της ηγεσία τρομοκρατικής οργάνωσης, γεγονός που ο Πρόεδρος του Κογκρέσου χαρακτήρισε ως προσβολή της δημοκρατίας, εφόσον η χρονισμός των δράσεων θέτει σε αμφισβήτηση την αξιοπιστία των κατηγοριών που απευθύνονται στον δήμαρχο.
6. Επιπροσθέτως, από τις 24 Μαρτίου 2025, δεκατρείς (13) εκπρόσωποι που εκλέχθηκαν εντός του 2024 – συμπεριλαμβανομένου του κ. Abdullah Zeydan, Δημάρχου του Μητροπολιτικού Δήμου της Van, που εκτίει ποινή 3 ετών και 9 μηνών στην φυλακή- καθαιρέθηκαν και αντικαταστήθηκαν από εντεταλμένους, ενώ τέσσερα (4) εκατομμύρια πολιτών, διαβιούν πλέον στους δήμους τους υπό την ηγεσία διορισμένων διοικητών. Στην Τουρκία

από το 2016, περί τους 150 δημάρχους έχουν ήδη καθαιρεθεί και αντικατασταθεί, ενώ εκατομμύρια λαού υπόκεινται σε περιορισμό της δημοκρατικής τους φωνής. Η σύλληψη του κ.Ιμάμογλου πιθανώς συνεπάγεται τον κίνδυνο, όπως οι 16 εκατομμύρια πολίτες του μεγαλύτερου ευρωπαϊκού δήμου διοικηθούν από έναν μη-εκλεγμένο διοικητή.

7. Επιπλέον, το Κογκρέσο υπογραμμίζει ότι η ελευθερία έκφρασης και η ελευθερία του συνέρχεσθαι υπέστησαν εκτενείς περιορισμούς κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών στην χώρα. Ειδικότερα το Κογκρέσο καταδικάζει την καταφυγή στις γενικές απαγορεύσεις δημόσιων διαδηλώσεων, οι οποίες χρησιμοποιούνται στους δήμους όπου οι δήμαρχοι έχουν συλληφθεί ή καθαιρεθεί, συμπεριλαμβανομένης της Κωνσταντινούπολης, καθώς και την αυξανόμενη καταπίεση των διαφορετικών φωνών στα μέσα μαζικής επικοινωνίας και στους διάφορους πολιτικούς χώρους αλλά και τους περιορισμούς στην πρόσβαση στα κοινωνικά δίκτυα.
8. Συμπερασματικά το Κογκρέσο θεωρεί ότι τα ως άνω γεγονότα καταφέρουν περαιτέρω χτυπήματα στην τοπική δημοκρατία και ότι η χώρα παρεκκλίνει από τα δημοκρατικά πρότυπα και κανονισμούς. Τέτοιες συλλήψεις και καθαιρέσεις αιρετών εκπροσώπων από τα κόμματα της αντιπολίτευσης και η αντικατάστασή τους από εντεταλμένους, καθώς και η σίγαση των διαφωνούντων έχουν καταλήξει να είναι η πεπατημένη. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι αυτά τα φαινόμενα έχουν υπέρτατο στόχο να επιφέρουν χτύπημα στον πλουραλισμό και να περιορίσουν την ελευθερία στον πολιτικό διάλογο, στοιχεία που βρίσκονται στον σκληρό πυρήνα της έννοιας κάθε δημοκρατικής κοινωνίας. Τα δημοκρατικά πρότυπα, που υποστηρίζονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καταδεικνύουν ότι τέτοιες υποθέσεις θα πρέπει να διαχειρίζονται με άκρα προσοχή.
9. Στον αντίποδα αυτής της διολίσθησης και έχοντας κατά νου παλαιότερες συστάσεις του Κογκρέσου, ο οργανισμός επαυξάνει στην θέση του ότι το δικαίωμα των ψηφοφόρων να εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους και την επιλογή των εκπροσώπων τους είναι στοιχειώδες και ότι οι εγγενώς δημοκρατικές εκλογές συνεπάγονται τον σεβασμό της βούλησης του λαού και την παροχή ίσων ευκαιριών για όλους τους υποψηφίους ασχέτως της πολιτικής τους καταγωγής.

- 10.** Το Κογκρέσο επίσης θεωρεί ότι το δικαίωμα στις ελεύθερες εκλογές, όπως προσδιορίστηκε από το άρθρο 3 του πρωτοκόλλου Νο1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ETS No 9), θα πρέπει να επεκταθεί σε όλους τους τύπους εκλογών και δημοψηφισμάτων προκειμένου να εγγυάται στοιχειώδη προστασία των υποψηφίων και ψηφοφόρων, καθώς οι εκλογές επιπλέον αποτελούν ουσιώδες συστατικό της δημοκρατίας στην Ευρώπη.
- 11.** Το Κογκρέσο επιβεβαιώνει ότι οι τοπικές και περιφερειακές αρχές είναι κλειδιά για την υποστήριξη και την προάσπιση της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, όχι μόνο στο επίπεδο των τοπικών κοινοτήτων αλλά και στο πλαίσιο του όλου συστήματος ελέγχων και ισορροπιών που αντιπροσωπεύουν την ραχοκοκαλιά μίας εγγενώς πλουραλιστικής δημοκρατίας. Υπογραμμίζει ότι το δικαίωμα των τοπικών αρχών να ασκούν ελεύθερα την αυτοδιοίκηση, δίχως τον φόβο της δίωξης ή οποιασδήποτε αντεκδίκησης, θα πρέπει να διασφαλίζεται ασχέτως των πολιτικών απόψεων των ηγετών και εκπροσώπων τους.
- 12.** Οι τοπικές αρχές δεν θα πρέπει να βρίσκονται στη δύσκολη θέση, όπου τους ζητάται από τον νόμο να παραβιάζουν ανθρώπινα δικαιώματα και βασικές ελευθερίες. Το Κογκρέσο επιβεβαιώνει την πεποίθησή του ότι η αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των στοιχειωδών ελευθεριών, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας έκφρασης και ελευθερίας του συνέρχεσθαι, θα πρέπει να παραμείνουν διασφαλισμένες.
- 13.** Υπό το φως όσων προαναφέρθηκαν, το Κογκρέσο καλεί τις τουρκικές αρχές:
- Να εφαρμόσουν την Σύσταση του Κογκρέσου 519 (2024) για τις «τοπικές εκλογές στην Τουρκία» και την γνωμοδότηση της Επιτροπής της Βενετίας σχετικά με την αντικατάσταση αιρετών υποψηφίων και δημάρχων (CDL-AD(2020)011) με διορισμένους εντεταλμένους (trustees)
 - Να θέσουν τέλος στις γενικές απαγορεύσεις της ελευθερίας του συνέρχεσθαι και της ελευθερίας έκφρασης, οι οποίες αντιτίθενται στον πολιτικό πλουραλισμό, καταπατούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και υποθάλλουν τα θεμέλια της δημοκρατίας ενώ είναι στοιχειώδη για την τοπική αυτοδιοίκηση της Τουρκίας

- Να πάψουν την δίωξη και κράτηση αιρετών εκπροσώπων προερχομένων από την αντιπολίτευση βασιζόμενη σε μία διευρυμένη διερμηνεία και εφαρμογή των κατηγοριών περί τρομοκρατίας και δυσφήμισης, ιδιαιτέρως σε περιόδους εκλογών
 - Σε συμφωνία με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, να απελευθερώσουν τους ήδη προφυλακισθέντες, συμπεριλαμβανομένου του δημάρχου Ιμάμογλου, να εγγυηθούν το δικαίωμα στην υπεράσπιση και να περιορίσουν το φαινόμενο της προφυλάκισης άνευ δίκης, όταν λείπουν ξεκάθαρα στοιχεία λογικής υποψίας
- 14.** Το Κογκρέσο υπογραμμίζει τις δεσμεύσεις του για τη εξακολούθηση του εποικοδομητικού πολιτικού διαλόγου με τις αρχές της Τουρκίας, κυρίως στο πλαίσιο του οδικού χάρτη μετά την επίβλεψη (post-monitoring) και την οργάνωση μίας επίσκεψης της ηγεσίας του Κογκρέσου και των συνεισηγητών για την κατάσταση της τοπικής δημοκρατίας στην Τουρκία.
- 15.** Δεδομένου του μεγέθους των υφιστάμενων ανησυχιών, το Κογκρέσο θα διοργανώσει μία επίσκεψη μελέτης στην Τουρκία το συντομότερο δυνατόν, αναζητώντας συναντήσεις πρόσωπο με πρόσωπο με δημάρχους οι οποίοι έχουν τεθεί υπό κράτηση, συμπεριλαμβανομένου του κ. Ιμάμογλου και απευθύνει μέσα από την παρούσα Διακήρυξη την επείγουσα ανησυχία του.

Μετάφραση από το πρωτότυπο

Χαμακιώτη Δέσποινα

Γραμματέας Εθνικής Αντ/πείας Κογκρέσο ΣΤΕ

Τμ. Διεθνών Σχέσεων & Ευρ. Προγραμμάτων

ΚΕΔΕ